

Χάουαρντ Τζέικομπσον: Οι συγγραφείς είναι δύσθυμες ψυχές

Ο Χάουαρντ Τζέικομπσον ακροβατεί ανάμεσα στο βρετανικό και στο εβραϊκό χιούμορ. Βρέθηκε στην Αθήνα και μίλησε στο «Βήμα»



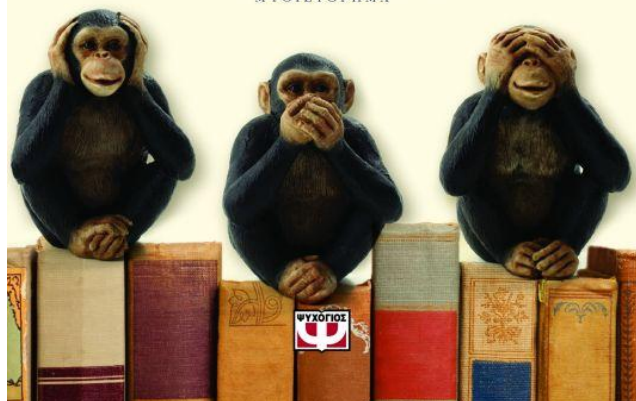
Ο Χάουαρντ Τζέικομπσον κρατώντας το βιβλίο του «Η περίπτωση Φίνκλερ» που του χάρισε το βραβείο Booker το 2010

Από το συγγραφέα του βιβλίου *Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΦΙΝΚΛΕΡ*
ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 2010

Χάουαρντ Τζέικομπσον

Αστική Ζωολογία

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ



μυθιστόρημα

Χάουαρντ Τζέϊκομπσον

Αστική ζωολογία

Μετάφραση Γιώργος - Ικαρος Μπαμπασάκης.

Εκδόσεις Ψυχογιός, 2013,

σελ. 430, τιμή 17,70 ευρώ

Είναι Βρετανός - γεννήθηκε στο Μάντσεστερ - αλλά έχει εβραϊκές ρίζες. Δεν είναι θρήσκος αλλά πιστεύει στη δύναμη της λογοτεχνικής κωμωδίας, την οποία καλλιεργεί συστηματικά από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Το 2010 απέσπασε τελικώς - ύστερα από δύο ακόμη υποψηφιότητες - το βραβείο Booker για το ενδέκατο μυθιστόρημά του «Η περίπτωση Φίνκλερ» (Ψυχογιός, 2011), ένα βιβλίο γέλιου αλλά και δακρύων για τις πολλαπλές ταυτότητες που ορίζουν έναν άνθρωπο ή μια κοινότητα. Ο 72χρονος συγγραφέας **Χάουαρντ Τζέϊκομπσον** επισκέφθηκε μεσοβδόμαδα την Αθήνα και με αυτή την αφορμή μίλησε στο «Βήμα» για το έργο του. Το τελευταίο μυθιστόρημά του κυκλοφόρησε το 2012 υπό τον τίτλο «Αστική Ζωολογία» (Ψυχογιός, 2013), στο οποίο ο πρωταγωνιστής Γκάι Εϊμπλμαν υποστηρίζει ότι δεν παντρεύεσαι ποτέ έναν συγγραφέα (όπως ο ίδιος) αν θέλεις την ησυχία σου. Ο ίδιος ο Τζέϊκομπσον δε έχει παντρευτεί τρεις φορές...

Περίεργο δεν ακούγεται; Η συμβίωση με έναν συγγραφέα φαντάζει μια μάλλον ήπια συνθήκη. Οι δικοί σας γάμοι διαμόρφωσαν καθόλου τη δουλειά σας;

«Ένας συγγραφέας - σας μιλώ εκ πείρας, της δικής μου προφανώς - τείνει να είναι μάλλον ένα νευρικό και ανικανοποίητο άτομο. Όταν γράφεις, θέλεις να αναδημιουργήσεις τον κόσμο. Γιατί να το κάνεις, αν σε ικανοποιεί η θέση που ήδη έχεις σ' αυτόν; Μια πράα και ευχαριστημένη φύση δεν είναι η καλύτερη συνταγή για έναν μυθιστοριογράφο. Επιπροσθέτως, από αυτούς είναι λίγοι οι επιτυχημένοι και, ακόμη κι αν πείθουν τους άλλους ότι είναι πράγματι επιτυχημένοι, ποτέ δεν είναι αρκετά επιτυχημένοι για τους εαυτούς τους. Οι συγγραφείς είναι μάλλον δύσθυμες ψυχές και, υπό αυτή την έννοια, δεν αποτελούν, ως σύζυγοι, την ιδανικότερη συντροφιά. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι θα απέτρεπα τον οποιονδήποτε άνθρωπο να παντρευτεί έναν συγγραφέα. Το μόνο σίγουρο πάντως είναι ότι δεν μπορείς να έχεις δύο μυθιστοριογράφους σ' έναν γάμο. Τώρα, για τους δικούς μου, τι να σας πω, πιθανότατα τους διαμόρφωσε η δουλειά μου».

Ο ήρωας σας είναι ιδιαίτερα ανήσυχος, φοβάται ένα μέλλον γεμάτο συγγραφείς, χωρίς καθόλου αναγνώστες. Μήπως καταστροφολογεί;

«Δεν είμαι βέβαιος αν πράγματι ο αναγνώστης είναι είδος υπό εξαφάνιση αλλά το μέλλον της ανάγνωσης είναι ο βασικός μου προβληματισμός στην "Αστική Ζωολογία". Για ένα πράγμα είμαι βέβαιος: οι νέες τεχνολογίες δεν αλλάζουν μόνο τον τρόπο με τον οποίο διαβάζουμε, αλλάζουν και τις αντιλήψεις μας για το τι είναι η ανάγνωση συνολικά. Η λογοτεχνία είναι μια διαδικασία διερευνητική και ειρωνική. Η λογοτεχνία δεν είναι διακήρυξη ή καταδίκη θέσεων. Αν η ανάγνωση εκπέσει απλώς σε μια "ανταλλαγή απόψεων", και οι αναγνώστες δεν καταφεύγουν σε αυτήν ακριβώς για να αντιμετωπίσουν αυτό που δεν είναι οι ίδιοι, τότε χάθηκε το παιχνίδι».

Έχετε πει ότι η κωμωδία «είναι πολύ σημαντική γι' αυτό που κάνω».

Εσείς πώς την ορίζετε;

«Δεν μπορώ να την ορίσω, τα προσώπεία της είναι πολλά. Η κωμωδία πάντως δεν σου προκαλεί αναγκαστικά το γέλιο. Την αναγνωρίζεις όμως αμέσως από τον λοξό τρόπο με τον οποίο εισχωρεί στα πράγματα, από την έκπληξη που προκαλεί, από το γεγονός ότι γλεντάει με τις ατέλειες και τις αντιφάσεις, την αναγνωρίζεις τη στιγμή ακριβώς που σε ξεβολεύει. Η κωμωδία δεν ανέχεται καμία ιδεοληψία και προβάλλει όλες τις πεποιθήσεις με σκοπό, έστω και για μια στιγμή, να τους βγάλει τη γλώσσα. Μια καλή κωμωδία έχει μονάχα μία βεβαιότητα: την αβεβαιότητα».

Στη χώρα σας ωστόσο συζητείται αρκετά εσχάτως αν το λεγόμενο «κωμικό μυθιστόρημα» έχει πλέον τον οποιονδήποτε αντίκτυπο, πολιτικό ας πούμε...

«Σε ό,τι αφορά τον πολιτικό αντίκτυπο που μπορεί να έχει μια καλή κωμωδία, θα έλεγα ότι, όπως και η καλή λογοτεχνία, δεν υπηρετεί την πολιτική, υπηρετεί τον σκεπτικισμό. Αυτό είναι που την κάνει και εχθρό της πολιτικής. Δεν ξέρω τι συμβαίνει αλλού, αλλά στη χώρα μου ο λογοτεχνικός κόσμος είναι καχύποπτος με ό,τι αποκαλείται "κωμική γραφή" - εκτός κι αν πρόκειται για κάτι που θυμίζει τον "Τρίσταμ Σάντι" (του Λόρενς Στερν). Διαπιστώνει κανείς μια επιφυλακτικότητα πάντως απέναντι στην κωμωδία όταν είναι λογοτεχνική και, από την άλλη, μια όρεξη γι' αυτήν όταν είναι θεατρική ή τηλεοπτική. Αυτό για μένα είναι ένα μεγάλο μυστήριο επειδή απολαμβάνω περισσότερο τους συγγραφείς που με κάνουν να γελάω. Και, δεδομένου ότι δεν θέλω όλα τα μυθιστορήματα που διαβάζω να είναι κωμωδίες, παρ' όλα αυτά νιώθω σαν μου κλέβει ένα σημαντικότατο κομμάτι της αναγνωστικής εμπειρίας ο συγγραφέας που δεν με κάνει καθόλου να γελάω. Οι καλύτεροι, οι πιο σοβαροί δημιουργοί αν προτιμάτε, είναι πάντοτε και αστείοι σε κάποιον βαθμό. Δεν αναφέρομαι μόνο στον Αριστοφάνη, τον Ραμπελέ ή τον Ντίκενς αλλά και στον Σταντάλ, τον Ντοστογιέφσκι ή τον Κάφκα».

Είναι αποδεκτή μια κωμωδία για το Ολοκαύτωμα;

«Θεωρώ ότι δεν υπάρχουν όρια στην κωμωδία. Ναι, θα μπορούσε κάποιος να γράψει μια κωμωδία και γι' αυτό. Το επιχείρησα αυτό στο μυθιστόρημά μου "Kalooki Nights" (2006). Είναι μια κωμωδία στον αντίποδα της όποιας ελαφρότητας. Πολλοί μπερδεύονται επειδή η ίδια η λέξη τους οδηγεί, αναπόφευκτα ίσως, στον εκχυδαϊσμό. Αυτή είναι μια θεμελιώδης παρανόηση σχετικά με το τι μπορεί να επιτύχει η κωμωδία - μπορεί να γίνει το πιο σοβαρό και σκοτεινό πράγμα εκεί που δεν το περιμένεις».

Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στο βρετανικό και στο εβραϊκό χιούμορ;

«Το πρώτο καταλήγει να είναι "μαύρο" στην εσχάτη των περιπτώσεων, αλλά δεν φθάνει τη στοχαστική σκοτεινιά του δεύτερου. Το βρετανικό χιούμορ τείνει περισσότερο στη φάρσα ενώ το εβραϊκό είναι πιο φιλοσοφημένο».